

ingediend op **939** (2021-2022) – Nr. 2
9 december 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Steven Coenegrachts

over het voorstel van resolutie

van Mieke Schauvliege, Johan Danen, An Moerenhout,
Jeremie Vaneeckhout en Chris Steenwegen

over de onmiddellijke aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden

Documenten in het dossier:
939 (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;

Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;

Staf Aerts, Mieke Schauvliege;

Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;

Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;

Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;

Bart Tommelein, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Chris Steenwegen;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting	4
2. Bespreking	5
3. Stemming	9

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 30 november 2021 werd in de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie het voorstel van resolutie van Mieke Schauvliege, Johan Danen, An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout en Chris Steenwegen over de onmiddellijke aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden besproken.

Mieke Schauvliege maakte voor de toelichting van dit voorstel van resolutie gebruik van een presentatie. Die is terug te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) van dit document op www.vlaamsparlement.be

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd).

1. Toelichting

Mieke Schauvliege vraagt in dit voorstel van resolutie aan de Vlaamse Regering om de watergevoelige openruimtegebieden (WORG's) zo snel onmiddellijk aan te duiden. Recent, nadat het enkele dagen weliswaar hevig maar niet buitengewoon hard geregend had, overstroomden in de Westhoek ook watergevoelige gebieden waar nog bouwvergunningen voor verleend worden. Uit de plannen van dat signaalgebied blijkt dat het perceel ligt in een gebied met een middelgrote kans op overstromingen.

Signaalgebieden zijn nog niet ontwikkelde gebieden met een harde ruimtelijke bestemming die ook als overstromingsgebied of natuurlijke spons een functie kunnen vervullen in de aanpak van wateroverlast. Dat veroorzaakt een tegenstrijdigheid tussen bestemming en de belangen van het watersysteem. Na een grondige analyse van het risico op wateroverlast en van de ontwikkelingsperspectieven, heeft de Vlaamse Regering 235 signaalgebieden aangeduid. Dat gebeurde in verschillende stappen op 24 januari 2014, 9 mei 2014, 8 mei 2015 en 31 maart 2017. Voor elk van die signaalgebieden heeft de regering ook bepaald wat nodig is om de wateropvang te vrijwaren: de bebouwing aan voorwaarden koppelen zoals een verscherpte watertoets, of zelfs bouwvrij maken waardoor herbestemming nodig is. Het voorstel van resolutie gaat over die laatste categorie gronden, waar bouwen totaal onverantwoord is. Herbestemming kan via een ruimtelijke uitvoeringsplan of door het gebied aan te duiden als watergevoelig openruimtegebied.

De 235 signaalgebieden strekken zich uit over 3339 hectare. Voor 119 is er een voorstel tot aanduiding als watergevoelig openruimtegebied en 5 signaalgebieden zijn (gedeeltelijk) herbestemd door een combinatie van een RUP (ruimtelijk uitvoeringsplan) en aanduiding als watergevoelig openruimtegebied. In totaal is er voor 1038,79 hectare een voorstel tot aanduiding als watergevoelig openruimtegebied.

Lokale besturen die een vervolgtraject voor signaalgebieden opzetten, kunnen 60% van de kosten en planschade op een Rubiconfonds verhalen. Eigenaars van watergevoelig openruimtegebied komen in aanmerking voor een vergoeding voor bestemmingswijziging, gelijkaardig als bij een ruimtelijke uitvoeringsplan. Het grote struikelblok is dat volgens het regeerakkoord de vergoedingsregeling voor eigenaars moet worden herzien vooraleer de omzetting naar WORG gebeurt.

De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) heeft al een ontwerp van voorlopige aanduiding goedgekeurd op 12 maart 2018. Niets verhindert de Vlaamse Regering om de gebieden, conform de procedure, al voorlopig aan te duiden. Na de voorlopige goedkeuring volgt een openbaar onderzoek en een ontwerp-milieueffectrapport. Daarna kan de CIW het aanduidingsbesluit voorbereiden, dat dan door de regering wordt goedgekeurd.

Momenteel vaardigen lokale besturen nog steeds omgevingsvergunningen uit voor gebieden waarvan nu al duidelijk is dat het zeer onverstandig is er te bouwen. Van

1 januari 2020 tot 24 oktober 2021 zijn er 556 aanvragen voor projecten in signaalgebieden vergund. Na de beroepsprocedures blijven er nog 547 over, waarvan 367 in gebieden met een bouwvrije opgave en 180 in gebieden met verscherpte watertoets.

Berekeningen hebben aangetoond dat als er op Vlaanderen een waterbom zou vallen, zoals op Wallonië deze zomer, de schade ongeveer 2 miljard euro zou bedragen en er tot 100.000 slachtoffers zouden vallen. In antwoord op die simulatie stelde de Vlaamse Regering een multidisciplinair team aan. Niet bouwen in WORG's zal sowieso nodig zijn, ongeacht wat het team nog meer aanbeveelt. Groen vraagt in dit voorstel om niet langer te wachten op de goedkeuring van het ontwerp-Instrumentendecreet waarover al twee jaar gepalaverd wordt, maar onmiddellijk de WORG aan te duiden. Iedereen is het er immers over eens dat er op die plekken niet mag worden gebouwd. Een waterbom zal niet wachten tot de Vlaamse Regering klaar is met haar geredetwist over planschade.

2. Bespreking

Leo Pieters betreurt dat de regering geen overeenstemming vindt over het ontwerp van Instrumentendecreet. Dat decreet is nodig opdat de lokale besturen weten waar ze aan toe zijn. De minister heeft beloofd in beroep te gaan tegen omgevingsvergunningen in de signaalgebieden. Dat is al even halfslachtig als het ministerieel besluit over stikstof. In Vlaanderen is er al te veel gebouwd in overstromingsgevoelig gebied. Ook voor de klimaatverandering ruchtbaarheid kreeg, was er op bepaalde plaatsen geregeld wateroverlast. Daar niet bouwen, zou al een begin zijn. Het Vlaams Belang is het er dus mee eens dat er eindelijk duidelijkheid over moet komen.

Ook CD&V is bezorgd over bouwen in watergevoelig gebied, aldus *Tinne Rombouts*. Dat bewijzen de talrijke vragen die haar fractie daarover de afgelopen jaren stelde. De regering heeft de watergevoelige gebieden aangeduid, wat niet betekent dat bouwen op al die gronden onmogelijk is, maar wel dat er voorwaarden aan verbonden zijn. Een weloverwogen beoordeling is nodig, maar ook de correcte uitvoering van de watertoets is een aandachtspunt.

De minister gaat inderdaad in beroep tegen sommige beslissingen, hoewel niet tegen allemaal. Nu gebeurt het echter dat de minister beroep instelt tegen vergunningen waarover Vlaamse instanties een positief advies uitbrachten. Lokale besturen kunnen dus blijkbaar niet voortgaan op Vlaamse adviezen. De minister heeft toegezegd die ruis op de lijn weg te werken en het parlement de meest recente informatie ter beschikking te stellen. Een algemene lijn voor watergevoelige gebieden zou ook dat probleem ondervangen. Er liggen daarvoor heel wat denksporen op tafel, maar een rechtvaardig compensatiesysteem is wezenlijk. CD&V had gehoopt halfweg dit jaar de bespreking van het ontwerp van Instrumentendecreet te kunnen aanvatten. Nu is het wachten op het bijkomende studiewerk dat eind november klaar zou zijn.

Kortom, dit voorstel van resolutie vraagt om een noodzakelijke ingreep, maar de instrumenten om het uitvoerbaar te maken en de burgers rechtszekerheid te bieden, zijn er nog niet. Het parlementslid suggereert even af te wachten tot er daar op zijn minst een beter zicht op is.

Inez De Coninck is het eens met de inhoud van het voorstel resolutie. Het traject van de CIW loopt al jaren, het is goed dat het voleindigd wordt. Ook het regeerakkoord stelt dat er werk moet gemaakt worden van een strategische visie en de uitvoering van de regelgeving voor WORG's. De budgetten zijn er zelfs al voor vrijgemaakt.

Ze vindt het evenwel niet kies dat Groen de overstromingen en de waterbom gebruikt om het voorstel van resolutie te motiveren. Het tweede verzoek aan de regering is niet te wachten met acties tot het ontwerp van Instrumentendecreet goedgekeurd is. Zo eenvoudig is dat echter niet. De minister heeft de taskforce Bouwshift opgericht na een plenair debat op 31 maart, naar aanleiding van een open brief waarin verschillende organisaties pleitten voor een haalbare en betaalbare bouwshift. Mieke Schauvliege toonde zich toen er voorstander van en vond dat Vlaanderen een nieuw debacle als het stikstof- of zonnepanelenverhaal kon missen als kiespijn. Het is dus zaak consequent de resultaten van het rapport van de taskforce dat voor binnenkort aangekondigd is, af te wachten. De taskforce heeft geen diepgaande studies tot opdracht, maar wel het vinden van een haalbare en betaalbare oplossing, een traject tot 2040 uit te stippelen en de inbreng van de lokale besturen te bepalen. De N-VA zal het voorstel van resolutie op dit moment dus niet steunen. In afwachting kunnen de lokale besturen al heel wat doen om bouwen overstromingsveilig te maken en niet alleen in de watergevoelige openruimtegebieden. Dat zal ook nodig zijn om de bouwshift, waar consensus over is, waar te maken.

Steven Coenegrachts wil ook de afspraken in het regeerakkoord volgen: eerst de goedkeuring van een Instrumentendecreet, dan de signaalgebieden aanpakken. Begin dit jaar had de Raad van State al een advies over dat ontwerp uitgebracht, toen er plots een taskforce nodig bleek. Die zal dan laten weten wat en vooral voor wie wat haalbaar en betaalbaar is. Ook hij pleit ervoor om dat rapport af te wachten.

Vlaanderen stelt slechts tegen 4% van alle vergunningen een beroep in wegens gelegen in overstromingsgevoelig gebied. Dat Vlaanderen tegen beslissingen die zijn eigen adviezen volgen, beroep aantekent, is kafkaïens. Hij waarschuwt er voor aan de klimaatkaarten van het klimaatportaal die geen juridisch statuut hebben, juridische gevolgen te koppelen. Gemeenten, provincies en Vlaanderen moeten beslissen op basis van dezelfde informatie, dezelfde kaarten. Voor het overige sluit hij zich aan bij de redenen van Tinne Rombouts en Inez De Coninck om dit niet goed te keuren.

Bruno Tobback is het voor één keer eens met heel wat van de argumenten van de meerderheid. Het zou inderdaad beter zijn om het WORG-beleid in te passen in een breder beleid voor de Ruimtelijke Ordening met een Instrumentendecreet en een duurzaam curatief én preventief systeem van bouwshift. Omdat dat er voorsnog niet is en de zaak dringend is, is dit voorstel van resolutie meer dan nodig.

De oproep om niet voor te lopen op de feiten, getuigt van ofwel blindheid ofwel hypocrisie die zelfs in dit parlement zeldzaam is. Dit voorstel van resolutie komt eigenlijk zelfs te laat. Overstromingen doen zich vaker voor. Parlementsleden verwijten feiten als hefboom te gebruiken, is ongehoord. Feiten zouden het beleid juist moeten drijven. Lokale besturen beschikken niet over de instrumenten noch de middelen om de harde bestemmingen zelf om te zetten. De eerste bespreking van het ontwerp van Instrumentendecreet vond plaats in het eerste jaar van de regeerperiode, maar nog steeds zijn er geen resultaten. Noch de klimaatverandering, noch de extreme weersfenomenen, noch de projectontwikkelaars wachten tot de meerderheid een consensus bereikt. Het voorstel van resolutie is een jammer genoeg noodzakelijke stap. Vooruit zal het dus met pijn in het hart goedkeuren.

Mieke Schauvliege concludeert dat heel wat parlementsleden achter het voorstel staan maar het toch niet zullen goedkeuren. Ze begrijpt die ambigue houding niet. Groen zou dit voorstel nooit aan het begin van de regeerperiode hebben ingediend, want het regeerakkoord kondigt een regeling aan. De Vlaamse Regering heeft op 24 december 2019 een Instrumentendecreet aangekondigd dat alles zou oplossen. Twee jaar later is ze nog geen stap verder. Vandaag werkt de taskforce aan

suggesties voor oplossingen waarover de meerderheid nog een hele tijd zal bakkeleien vooraleer een definitieve planschaderegeling te kiezen. Ook de WORG-procedure vergt tijd. Ze vraagt de meerderheid met aandrang dat proces nu in gang te zetten of onmiddellijk een ontwerp Instrumentendecreet, maar dan wel een betere versie, goed te keuren. De problemen met water zullen door de klimaatverandering alleen maar toenemen. De meerderheid zal dit talmen niet aan de Vlaming uitgelegd krijgen.

Tinne Rombouts zegt dat haar fractie meermaals aangedrongen heeft ervoor te zorgen dat er niet gebouwd wordt in watergevoelige gebieden, dat de Vlaamse adviezen correct zijn en dat de juiste informatie naar alle beleidsniveaus doorstroomt. Het klopt dat de minister niet vaak in beroep gaat, maar telkens ze het deed, was het tegen vergunningen waarover de Vlaamse overheid positief adviseerde. Uiteindelijk gaat Vlaanderen dus in beroep tegen zichzelf. CD&V wil voortgang maken met de WORG-gebieden, maar neemt aan dat Groen toch ook wil dat de burger correct gecompenseerd wordt. Het is perfect haalbaar om het Instrumentendecreet onmiddellijk goed te keuren, want het ontwerp is ingediend bij het Vlaams Parlement, maar Groen vindt het echter geen goed voorstel, terwijl het zelf geen alternatief geeft. Het uitblijven van een Instrumentendecreet blokkeert inderdaad heel wat, dus zij wil ook voortgang maken, met het decreet en met de WORG-afbakeningen.

Steven Coenegrachts begrijpt dat Mieke Schauvliege niet alleen snel een Instrumentendecreet wil, maar ook eentje zoals zij het ziet. Het herschrijven zal alleen maar voor extra vertraging zorgen. Ook hij is voorstander van een snelle goedkeuring van het huidige ontwerp.

Het verbijstert *Leo Pieters* dat de meerderheid de oppositie verwijt dat een ontwerp van decreet niet goedgekeurd wordt. Dit voorstel van resolutie is er enkel omdat de meerderheidspartijen niet overeenkomen. Als CD&V dat wil, kan ze het ontwerp met spoed laten behandelen door de plenaire vergadering. Vlaams Belang zal dit voorstel van resolutie goedkeuren omdat het vermoedt dat het Instrumentendecreet nog lang op zich zal laten wachten. Zolang de meerderheid het oneens is, worden er woningen gebouwd in gebieden waar dat niet wenselijk is. Als daar problemen zijn, moeten de eigenaars zich dan maar tot deze meerderheid wenden voor een vergoeding. Allicht zal die niet thuis geven. De repliek van de meerderheid is dit parlement onwaardig.

Bruno Tobback heeft net twee leden van de meerderheid de oppositie horen vragen voor een wisselmeerderheid te zorgen. Wat treffend is, gezien de meerderheid al de hele regeerperiode weigert gelijk welk voorstel van de oppositie, zelfs als de regering het ermee eens is, goed te keuren. Ze dient nog liever een eigen voorstel in. Een alternatieve meerderheid is trouwens misschien wel haalbaar, maar niet met het waanzinnig dure voorstel dat Open Vld zo na aan het hart ligt. De regering heeft trouwens nog geen middelen vrijgemaakt om die financiële waanzin en het gigantische cadeau aan speculanten te financieren. Dus zelfs als het ontwerp morgen met spoed door de plenaire vergadering goedgekeurd wordt, is er geen geld voor. De belachelijke argumenten zijn alleen maar een doorzichtig schaamlapje voor de onbekwaamheid van deze regering om al tweeënhalf jaar een stap vooruit te zetten naar een verantwoordelijk ruimtelijk beleid. Ondertussen steken massa's Vlamingen hun geld in een huis dat beter op die plaats niet zou komen terwijl anderen daar dik aan verdienen.

Tinne Rombouts is beschaamd voor het schouwspel. Er zijn haar en Steven Coenegrachts woorden in de mond gelegd. Ze roept iedereen op om rustig te blijven en goed te luisteren. CD&V heeft begrip voor dit voorstel van resolutie. De WORG-procedure moet inderdaad zo snel mogelijk voortgezet worden, maar het Instrumentendecreet is daarvoor wezenlijk. Het huidige ontwerp is trouwens op

grondig studiewerk gebaseerd, hoewel er uiteraard nog keuzes moeten gemaakt worden. Ze reageerde wel op de tegenstrijdigheid dat Mieke Schauvliege de meerderheid verwijt geen ontwerp ter stemming voor te leggen maar tegelijk zegt het niet te zullen goedkeuren. Ze heeft de oppositie helemaal niet gevraagd om het ontwerp mee goed te keuren.

De regering heeft een ontwerp aan het parlement voorgelegd. Ook de oppositie had daar opmerkingen bij, waarop beslist is een taskforce op te richten. Het parlementslid is benieuwd wat daar zal uitkomen. Dat Instrumentendecreet is zo belangrijk omdat de overheid burgers op een correcte manier moet vergoeden en compenseren. Als de oppositie dat niet belangrijk vindt, is dat een andere mening die ze respecteert maar niet deelt.

Als een parlementslid weet heeft van projecten die onverantwoord zijn, hoopt ze dat het zijn verantwoordelijkheid neemt en dat meldt bij de geëigende kanalen. Vandaag zijn er heel wat schotten om bouwen in risicovolle gebieden tegen te houden. Als die niet werken, is dat een blamage, ook voor het wetgevende werk van dit parlement. Wat fout loopt, moet aangepakt worden. Dat is de reden waarom ze pleit voor goede Vlaamse adviezen aan lokale besturen en provincies.

Inez De Coninck wijst erop dat de grote hinderpaal van het ontwerp van Instrumentendecreet net de betaalbaarheid van de planschade- of compensatieregeling voor herbestemming naar open ruimte is. Dat er daar meningsverschillen over zijn, is geen geheim. Dat bleek heel duidelijk tijdens de parlementaire besprekingen. De minister heeft haar verantwoordelijkheid genomen door de taskforce op te richten. De bouwshift is belangrijk en debacles als de zonnepanelenaffaire en het stikstofarrest moeten worden vermeden. De vergoeding van herbestemming gebeurt met belastinggeld en moet billijk en eerlijk zijn. De taskforce heeft geen theoretische studie, maar praktische en becijferde voorstellen tot opdracht. De budgetten bepalen die nodig zijn voor de bouwshift is dus net haar opdracht. De beslissing dateert van maart en ondertussen is het rapport bijna klaar, een billijke termijn dus. Een vergunning is een gunst en geen recht. Een vergunningverlener, lokaal, provinciaal, gewestelijk, beslist in eer en geweten en op basis van adviezen over projecten in watergevoelige gebieden. Er zijn voldoende mogelijkheden om vergunningen zo nodig te weigeren. Dat de WORG-procedure er is, zou een goede zaak zijn, maar niet zaligmakend. Ook zij roept op om bij de feiten te blijven en snel het debat te voeren over het rapport van de taskforce waarna dan alle dossiers snel hopelijk volgen.

Mieke Schauvliege heeft dit voorstel ingediend omdat het dringend nodig is om de gebieden waar iedereen het over eens is dat er niet mag worden gebouwd, te vrijwaren van bebouwing. Het Grondwettelijke Hof heeft de huidige planschaderegeling bekrachtigd. De meerderheid heeft beslist dat er toch aan gemorreld moet worden. Zij is dus verantwoordelijk voor de onenigheid over het ontwerp van Instrumentendecreet. Groen heeft wel degelijk amendementen op het ontwerp ingediend, met name om te verhinderen dat er vergoedingen uitgekeerd worden voor terreinen waarop er volgens de huidige regels al niet mag worden gebouwd.

Voor Groen hoeft het Instrumentendecreet er dus niet te zijn om de WORG's te vrijwaren. Dat zijn terreinen waar er absoluut niet mag worden gebouwd, maar waar het in de praktijk wel gebeurt, en niet enkel in uitzonderlijke gevallen: 367 keer is er een vergunning afgeleverd in een WORG. Tinne Rombouts mag erop rekenen dat Groen wel degelijk protest aantekent bij de geëigende organen, maar daar wordt lang niet altijd naar geluisterd. De lokale besturen vragen ook zelf om instrumenten en middelen om vergunningen te kunnen afwijzen. Ze vraagt dus met nadruk om nu over de WORG's te beslissen en intussen verder te discuten over het ontwerp van Instrumentendecreet. Groen zal de meerderheid blijven

aanmanen om met deze gijzeling te stoppen. Het is ongehoord dat de burger geen duidelijkheid krijgt.

3. Stemming

Ter stemming gelegd wordt het voorstel van resolutie van Mieke Schauvliege, Johan Danen, An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout en Chris Steenwegen over de onmiddellijke aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden verworpen met 8 stemmen tegen 4.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Steven COENEGRACHTS,
verslaggever